

Građani i civilno društvo sve češće upućuju organizovane i masovne zahteve da energetska sistem bude čistiji, efikasniji i pravedniji, prenosi Nova Makedonija.

Onlajn peticija podneta ministrima odgovornim za regionalnu energetska politiku zahteva da se smanji energetska siromaštvo tako što će povećati efikasnost. Peticija je prikupila već 2.500 potpisa.

Sonja Ristevska, istražitelj i koordinator Analytica Think tank iz Skoplja kaže da dosada nisu pregovorili sa vlastima. Ideja je da se zahtevi upute nadležnom ministru, uoči sastanka ministara Energetske zajednice koji se održava 16. oktobra u Tirani na kome će se razgovarati o budućnosti Energetske zajednice.

Peticija se organizuje putem mreže nevladinih organizacija koje su deo evropskog projekta SEE SEP – Strategija za održivu energiju u jugoistočnoj Evropi.

U opisu peticije se navodi da je nakon opsežnog istraživanja zaključeno da su potrebna tri ključna uslova za transformaciju u privredu koja je energetska efikasna i koja se bazira na obnovljivim izvorima.

Konkretno, zahtevi su povećanje ulaganja u energetska efikasnosti, i na taj način, dugoročan doprinos uštedi energije i osiguravanje nižih računa; eliminacija korupcije i netransparentnosti u energetska sektoru; i usvajanje evropskih ciljeva u borbi protiv klimatskih promena, uz finansijsku podršku EU. Istaknuto je da su energetska sistemi u jugoistočnoj Evropi neefikasni i prljavi.

„Energetska sistemi u jugoistočnoj Evropi su i dalje prljavi zbog dominantne upotrebe neefikasnog lignita niskog kvaliteta i visokih emisija iz termoelektrana, koje nanose štetu ne samo zdravlju građana, već i doprinose opasnom efektu klimatskih promena“, navodi se u peticiji.

Sve zemlje u regionu, uključujući Makedoniju, suočavaju se s problemima sektoru energetike, kao što su neinvestiranje u energetska efikasnost, zavisnost od uglja i negativne posledice koje on ima na ljude i životnu sredinu, korupcija koja obično ostaje neprimetna. Naravno, svaka zemlja ima svoje specifične probleme.

Risteska kaže da se u Makedoniji može izdvojiti nedostatak transparentnosti, zatvorenost za javnost aktera u energetska sektoru, energetska siromaštvo, nizak nivo investicija u energetiku, posebno u obnovljive izvore, kao i kašnjenje u liberalizaciji tržišta.

Rezultati studija pokazuju da u Makedoniji jedna od tri osobe nema mogućnosti da dovoljno zagreje stambeni prostor u zimskom periodu, dok 40 odsto domaćinstava ne može na vreme da plaća račune, što je značajno veći procenat u odnosu na zemlje EU.

Risteska kaže da ne postoji čarobno rešenje za poboljšanje situacije u energetska sektoru. Institucije treba da imlementiraju usvojene zakone, podzakonske akte, strategije i akcione

planove. Fokus investicija ne treba da budu veliki neisplativi projekti kao što je nova termoelektrana Marvovo ili štetni projekti kao što je HE Boškov Most, već čisti obnovljivi izvori, solarne elektrane, elektrane na biomasu, male hidroelektrane, korišćenje postojeće gasne mreže.

Strategija za promovisanje energetske efikasnosti koja je usvojena 2010. predviđa osnivanje Fonda za energetska efikasnost koji do danas nije uspostavljen. Nova Strategija energetike je već trebala biti usvojena. Nacionalni akcioni plan za obnovljive izvore takođe nije usvojen i Makedonija je probila rok za dostavljanje plana Energetskoj zajednici, zbog čega protiv nje pokrenut postupak.